

СУЧАСНА БАНКІВСЬКА СИСТЕМА УКРАЇНИ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ОЧІКУВАННЯ

THE CURRENT BANKING SYSTEM OF UKRAINE: TRENDS AND EXPECTATIONS

У статті розглянуто тенденції функціонування банківської системи України, наведено статистику та перелік банків за ступенем надійності. Кількість банків суттєво скоротилася, загалом за останній час у банківській системі динаміка позитивна. Фактором впливу на банківську систему є активне втручання НБУ. Серед негативних – політична та військова нестабільність, значна інфляція та загальна економічна дестабілізація. Запропоновано заходи щодо поліпшення ефективності банківської системи та рекомендації банкам.

Ключові слова: банківська система, фінансова система, банківська діяльність, державне регулювання, прибуток, надійність.

В статье рассмотрены тенденции функционирования банковской системы Украины, приведены статистика и перечень банков по степени надежности. Количество банков существенно сократилось, в целом за последнее время в банковской системе динамика положительная. Фактором влияния на банковскую систему является активное вмешательство НБУ. Среди

отрицательных – политическая и военная нестабильность, значительная инфляция и общая экономическая дестабилизация. Предложены меры по улучшению эффективности банковской системы и рекомендации банкам.

Ключевые слова: банковская система, финансовая система, банковская деятельность, государственное регулирование, прибыль, надежность.

In the article, tendencies of the functioning of the banking system of Ukraine are considered; statistics and a list of banks according to the degree of reliability are given. The number of banks has decreased significantly, in general, in recent times, the dynamics of the banking system is positive. An influential factor in the banking system is the active intervention of the NBU. Among the negative ones are political and military instability, significant inflation, and general economic destabilization. Measures to improve the efficiency of the banking system and recommendations to banks are proposed.

Key words: banking system, financial system, banking, state regulation, profit, reliability.

УДК 338.58:65.014

Ткаченко О.І.

старший викладач кафедри фінансів і кредиту

Харківський інститут фінансів

Київського національного торговельно-економічного університету

Постановка проблеми. Сучасні кризові явища в банківській сфері спричиняють виникнення негативних наслідків як у фінансовому секторі, так і в економіці у цілому, а в деяких випадках провокують соціально-політичну кризу. У сучасних умовах розвитку національної економіки дослідження стану банківської системи України є досить актуальним, це зумовлено теперішніми нелегкими умовами її формування та розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значну увагу питанням стосовно функціонування банківської системи приділяли зарубіжні вчені: Дж.М. Кейнс, А. Пігу, Е. Шоу, П. Роуз, Е. Жуков, В. Колесніков, Л. Красавіна. Також на цю тематику було написано багато праць вітчизняними вченими-економістами, серед них: О. Барановський, І. Лютий, О. Васюренко, А. Гальчинський, В. Кротюк, В. Лисицький, В. Міщенко та ін. Однак, ураховуючи динамізм та високий рівень волатильності процесів, які відбуваються взагалі в економіці країни та в банківському секторі зокрема, постійної уваги потребують питання щодо оцінки сучасного стану банківської системи України.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз сучасного стану банківської системи України та окреслення основних проблем її функціонування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Банківська система є одним із найважливіших складників фінансового ринку, а її стабільність та розвиненість – необхідною умовою розвитку національної економіки.

Банки є інститутами фінансового ринку, що забезпечують процеси акумуляції і перерозподілу

вільних фінансових ресурсів, забезпечуючи рух коштів між усіма економічними суб'єктами та підтримку процесів економічного відтворення. Банківська система України протягом останніх декількох років знаходиться у стані системної кризи, яка зумовлена сировинною моделлю розвитку національної економіки, постійним дефіцитом довгострокових банківських ресурсів, диспропорціями банківських балансів та неефективними діями монетарного регулятора, що в кінцевому підсумку призвело до трикратної девальвації гривні, вразливості банків та їхніх клієнтів до валютних шоків [1].

Говорячи про сучасний стан банківської системи України, необхідно відзначити, що політична та військова нестабільність, значна інфляція та загальна економічна дестабілізація негативно вплинули на банківський сектор та показники діяльності банків, що працюють на території України. Також важливим фактором, що характеризує сучасний стан банківської системи, є активне втручання НБУ у функціонування банківської системи. Не можна дати однозначної оцінки політиці «оздоровлення» банківської системи, яку проводить її головний регулятор. З одного боку, ліквідація неплатоспроможних банків та банків, які порушували українське законодавство, повинна позитивно вплинути на прозорість банківської системи. З іншого боку, надмірне зменшення учасників банківського сектору може призвести до погіршення конкурентного середовища та умов надання банківських продуктів [2].

Динаміку зміни кількості банків за період 2007–2017 рр. ілюструє рис. 1 [3], за даними якого

можна зробити висновок, що останні роки кількість банків суттєво зменшилася.

У I півріччі 2017 р. кількість працюючих банків скоротилася до 88 фінансових установ, у тому числі 38 банків з іноземним капіталом. Частка іноземного капіталу в статутному капіталі банків становила 56%.

Банківська система України за підсумками січня-липня 2017 р. отримала чистий збиток у розмірі 223 млн. грн., що в 41,5 рази менше, ніж за відповідний період минулого року (9,266 млрд. грн.).

У липні платоспроможні банки отримали чистий прибуток у розмірі 1,43 млрд. грн. Доходи банків за січень-липень становили 101,624 млрд. грн., витрати – 101,846 млрд. грн.

За підсумками I півріччя 2017 р. платоспроможні банки отримали 1,1 млрд. грн. чистого прибутку після оподаткування, при цьому банківська система працювала прибутково в кожному з трьох місяців.

Прибуткову діяльність продемонстрували всі групи банків – з іноземним і приватним капіталом, а також державні банки.

Найприбутковішими банками стали «Райффайзен Банк Аваль», «Укресімбанк», «Сітібанк», «ПУМБ» і «Креді Агріколь банк» [5].

Після проведення стрес-тестів НБУ виявилось, що банкам України необхідно збільшення капіталу більш ніж на 100 млрд. грн. Рівень проблемних кредитів у банківській системі перевищив 50%. Банки зіткнулися з курсовою проблемою – вони змушені повертати термінові валютні депозити, тоді як платоспроможність клієнтів за валютними кредитами стрімко знижується. У підсумку банки змушені піднімати ставки по валютних кредитах, йти на міжбанківський ринок або залучати кошти у материнських структур.

Станом на 1 липня 2017 р. обсяг наданих кредитів за рік скоротився до 512 млрд. грн., у т. ч. кредити фізичним особам становили 81 млрд. грн., а юридичним особам – 431 млрд. грн.

За даними НАБУ, обсяг кредитів населенню у структурі ВВП становить 6%, тоді як у розвинених країнах цей показник становить 60%, а в країнах Східної Європи – 40%.

Очікується, що ставки за цільовими кредитами будуть на рівні 14%, за нецільовими, де ризики вищі, – близько 20%.

На думку рейтингового агентства Fitch, у 2018 р. банківський сектор України вийде в прибутковість і продовжить зростання. При цьому Fitch відзначає, що рентабельність українських банків більш низька, ніж у сусідніх країнах. Розвиток банківського сектору гальмується високим рівнем показника проблемних кредитів, що становлять зараз 56%. Це близько 113 млрд. грн., або 4,1 млрд. доларів. Високий рівень прострочених боргів може призвести до потреби додаткового збільшення капіталу банків, вважають в агентстві [4].

Заданими НБУ, найбільші збитки в минулому році отримали «ПриватБанк» (22,97 млрд. грн.), «Промінвестбанк» (7,67 млрд. грн.) і ВТБ (4,1 млрд. грн.). До п'ятірки по збитку увійшли також «Укрсоцбанк» (3,1 млрд. грн.) і «Форвард» (639 млн. грн.). Також 563 млн. грн. збитку за підсумками минулого року отримав «БТА Банк», 446 млн. – «Кредит Дніпро», 347 млн. – банк «Кліринговий дім», 110 млн. – «Правекс-Банк» і 84 млн. грн. – «Місто Банк».

Найбільший обсяг прибутку в 2017 р. отримали «Райффайзен Банк Аваль» (4,47 млрд. грн.), «УкрСиббанк» (1,47 млрд.) і «Креді Агріколь Банк» (1,1 млрд.). Майже 1 млрд. грн. прибутку отримали: «Сітібанк» (1 млрд. грн.), державний «Укресімбанк» (929 млн.), «ОТП Банк» (918 млн.), «ПУМБ»

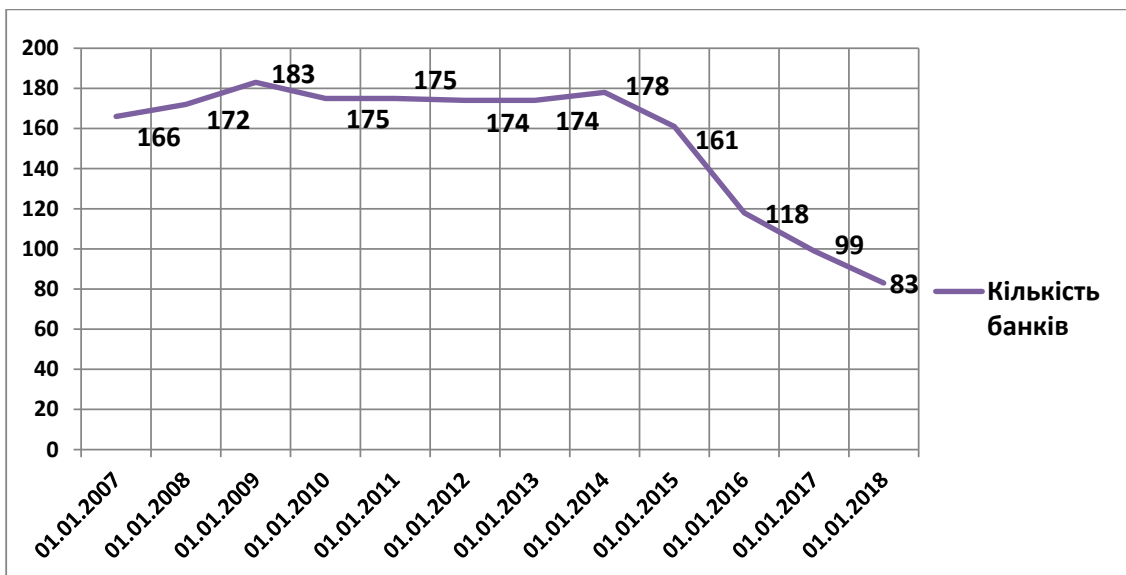

Рис. 1. Динаміка зміни кількості банків за період 2007–2017 рр.

(786 млн.), «Альфа-Банк» (655 млн.), «Укргазбанк» (624 млн.), «Ощадбанк» (559 млн. грн.).

ТОП-рейтинг українських та іноземних банків: лютий 2018 р. [6]:

1. «Райффайзен Банк Аваль» (Raiffeisen Bank, Австрія).
2. «Креди Агріколь Банк» (Credit Agricole, Франція).
3. «Укрсіббанк» (BNP Paribas Group, Франція).
4. «Ощадбанк»* (державний).
5. «Укрексімбанк»* (державний).
6. «Кредобанк» (PKO Bank Polska, Польща).
7. «Сітібанк Україна» (Citigroup, США).
8. «ПроКредит Банк» (ProCredit Bank, Німеччина).
9. «Укргазбанк» (державний).
10. «Альфа-Банк» (ABN Holdings, Люксембург).
11. «Укрсоцбанк» (ABN Holdings, Люксембург).
12. «ОТП Банк» (OTP Bank, Угорщина).
13. «Правекс-банк» (Intesa Sanpaolo, Італія).
14. «ІНГ Банк Україна» (ING Groep, Нідерланди).
15. «ПУМБ» (СКМ Фінанс, Україна).

*Системні державні банки за версією НБУ. Основними критеріями системної важливості є загальний розмір активів, зобов'язань, системні взаємозв'язки в банківській системі й обсяг кредитування найважливіших секторів економіки.

Під надійністю банку слід розуміти здатність фінансового інституту чинити опір несприятливим факторам, проте надійність і вірогідність дефолту – поняття різні. Банк, що має високий рівень надійності, може зіткнутися із сильним впливом негативних і малопередбачуваних чин-

ників, які здатні призвести до його банкрутства, тоді як банк із задовільним рейтингом продовжить працювати, оскільки в результаті збігу обставин уникне негативного впливу таких факторів. Також необхідно враховувати політичні ризики.

Наведемо список 10 найнадійніших банків України за різними аспектами (табл. 1) [6]. Також представляє інтерес список банків-партнерів і структура депозитів Моторного (транспортного) страхового бюро України, у резервних фондах якого знаходиться майже 1 млрд. грн. коштів страхових компаній.

Кризи, що супроводжують сучасне банківське співтовариство, неминучі і виникають періодично. Глобальні кризові явища суттєво впливають передусім на макроекономічну стабільність країн, про що наочно свідчить ситуація в Україні, та, як наслідок, значно послаблюють банківську ресурсну базу, що негативно впливає на фінансові результати діяльності банківської системи. Тому важливо з боку НБУ та Верховної Ради України вживати превентивні заходи законодавчо-регулятивного та іншого характеру, спрямовані на стабілізацію роботи банківської системи загалом та окремих банків зокрема [7].

За результатами 2017 р. економічне зростання залишалось слабким, але все ж сприяло відновленню платоспроможності корпоративного сектору та домогосподарств. Наступного року очікується прискорення темпів зростання ВВП до понад 3% завдяки відновленню споживчого та інвестиційного попиту. Інфляція залишається

Таблиця 1

Найнадійніші банки України за різними суб'єктами

10 найнадійніших банків України	
Для фізичних осіб*	Для юридичних осіб
1. Ощадбанк (державний, гарантується 100% вкладів)	1. Ощадбанк (державний)
2. Укрексімбанк (державний, гарантується 100% вкладів)	2. Укрексімбанк (державний)
3. Укргазбанк (державний)	3. Райффайзен банк Аваль (Raiffeisen Bank, Австрія)
4. Райффайзен Банк Аваль (Raiffeisen Bank, Австрія)	4. Креди Агріколь Банк (Credit Agricole, Франція)
5. Креди Агріколь Банк (Credit Agricole, Франція)	5. Укрсіббанк (BNP Paribas Group, Франція)
6. Укрсіббанк (BNP Paribas Group, Франція)	6. СІТІбанк Україна (Citigroup, США)
7. Кредобанк (PKO Bank Polska, Польща)	7. Кредобанк (PKO Bank Polska, Польща)
8. ПроКредит Банк (ProCredit Bank, Німеччина)	8. ПроКредит Банк (ProCredit Bank, Німеччина)
9. ОТП Банк (OTP Bank, Угорщина)	9. ПУМБ (СКМ Фінанс, Україна)
10. Укрсоцбанк (ABN Holdings, Люксембург, РФ)	10. Альфа-Банк (ABN Holdings, Люксембург, РФ)
Яким довіряють страхові компанії**	В яких розміщено депозити МТСБУ***
1. Ощадбанк (державний)	1. Ощадбанк (державний)
2. Укргазбанк (державний)	2. Укрексімбанк (державний)
3. Укрексімбанк (державний)	3. Укргазбанк (державний)
4. Альфа-Банк (ABN Holdings, Люксембург, РФ)	4. Кредобанк (PKO Bank Polska, Польща)
5. ТАСкомбанк (Сергей Тігірко, Україна)	5. ОТП Банк (OTP Bank, Угорщина)
6. ІНГ Банк Україна (ING Groep, Нідерланди)	6. Укрсіббанк (BNP Paribas Group, Франція)
7. Укрсоцбанк (ABN Holdings, Люксембург, РФ)	7. Креди Агріколь Банк (Credit Agricole, Франція)
8. ПриватБанк (державний)	8. Райффайзен Банк Аваль (Raiffeisen Bank, Австрія)
9. Креди Агріколь Банк (Credit Agricole, Франція)	9. Правекс-банк (Intesa Sanpaolo, Італія)
10. ПУМБ (СКМ Фінанс, Україна)	10. ІНГ Банк Україна (ING Groep, Нідерланди)

* «СІТІбанк Україна» та «ІНГ Банк Україна» не працює з фізособами

** Банки, в яких страховики розміщують найбільше депозитів

*** У банках розміщено 1 млрд. грн. коштів резервних фондів

вищою за цільовий рівень НБУ. Національний банк очікує уповільнення ІСЦ наступного року, проте загалом інфляційні ризики на 2018 р. зросли. Це може стримувати середньо- та довгострокове банківське кредитування. Ключовим середньостроковим макроекономічним ризиком є відтермінування програми співпраці із МВФ. Без відновлення кредитування МВФ Україна матиме суттєві труднощі з рефінансуванням понад 20 млрд. боргів в іноземній валюті, термін погашення яких припадає на 2018–2020 рр. На думку НБУ, також доцільно розпочати перемовини про запуск у 2019 р. нової програми співпраці з МВФ. З'являються нові фінансові ризики через початок виборчого циклу. Проблемою залишається висока концентрація бюджетних витрат у грудні. Впровадження довгострокового бюджетного планування має вирішити цю проблему [8].

Приплив депозитів населення значно уповільнився у II півріччі через зниження відсоткових ставок та помірну девальвацію гривні. Ставки за валютними вкладками знизилися до історично низького рівня, потенціал для подальшого зниження обмежений. Ставки за гривневими депозитами ще не сягнули історично низьких значень, проте це може відбутися протягом 2018 р. в разі зниження інфляційних ризиків. Ставки за новими кредитами можуть сягнути історичних мінімумів за рік-півтора, якщо не реалізуються макроекономічні ризики та буде посилено права кредиторів.

Частка коштів фізичних та юридичних осіб у пасивах банків сягнула 77%, оновивши історичні максимуми. Понад 2/3 загальних зобов'язань банків та 4/5 гривневих зобов'язань є короткими (до трьох місяців). Це зумовлює необхідність ефективного планування управління ліквідністю. Пасивна база буде залишатися короткостроковою протягом найближчих кількох років. Упровадження нового нормативу ліквідності LCR посилить стійкість банків до шоків ліквідності.

Кількість збиткових банків значно скоротилася, окремі установи все ще мають від'ємний операційний прибуток. Вони мають якомога швидше змінити бізнес-моделі та скоротити операційні витрати, щоб вийти на прибуткову роботу. Достатність капіталу багатьох банків суттєво перевищує мінімальний рівень. Перехід банків на стандарт МСФЗ 9 може призвести до зниження власного капіталу через донарахування резервів. Вплив на регулятивний капітал буде несуттєвим, оскільки він визначається з урахуванням пруденційних резервів (кредитного ризику відповідно до Постанови № 351).

Частка недіючих кредитів сягнула максимального значення 58% у липні та почала повільно знижуватися. Основною ознакою дефолту корпоративних позичальників є наявність прострочки за кредитом більше 90 днів.

Нові споживчі гривневі кредити – лише 5% споживчих витрат населення, приріст кредитів – менше 1% споживчих витрат. Показник проникнення роздрібного кредитування залишається вкрай низьким навіть з урахуванням рівня економічного розвитку. Іпотечні кредити становлять менше 5% нових позик населенню.

Попри високі темпи відновлення обсяги споживчого кредитування сьогодні не створюють системних ризиків. НБУ не бачить необхідності вживати негайних заходів для обмеження споживчого кредитування банками. НБУ буде проводити постійний моніторинг ринку споживчого кредитування, кожного півроку даватиме оцінку ситуації на ринку. За необхідності можуть бути посилені стандарти оцінки кредитного ризику за споживчими кредитами, а також вжито макропруденційних заходів для обмеження темпів зростання. Про такі наміри НБУ повідомить завчасно.

Операційна прибутковість реального сектору зростає протягом останніх двох років. Середня рентабельність за EBITDA підприємств у 2017 р. перевищила 10%. Прибутковість наростила більшість базових галузей. Винятки – металургія, транспорт та легка промисловість. У деяких галузях рентабельність вже зараз вища за докризову. Корпоративне кредитування почало відновлюватися у III кварталі, поки це здебільшого короткі кредити. Юридичні ризики та слабкий захист кредиторів – головні фактори, що стримують кредитування бізнесу.

Боргове навантаження вже не є критичним для більшості галузей. У зоні ризику – хімічна промисловість та будівництво. Відсоткові платежі не є проблемою для всіх галузей реального сектору, крім будівництва, де операційних прибутків недостатньо для покриття високих відсотків за старими кредитами. Поточні боргові метрики вказують на спроможність компаній більшості галузей залучати нові кредити. Найпривабливіші метрики – у добувній промисловості, енергетиці, транспорті, легкій промисловості.

У другому півріччі приплив депозитів населення помітно вповільнився. Натомість приплив валютних коштів корпорацій, у тому числі держпідприємств. У структурі зобов'язань банків домінують кошти населення та бізнесу, які поступово заміщують зовнішні заборгованості. Така структура фондування підвищує ризик ліквідності, адже внутрішні ресурси здебільшого мають короткий термін. У 2018 р. НБУ запровадить новий норматив ліквідності LCR, що створить банкам необхідні стимули подовжувати строки залучених депозитів. У другому півріччі приплив депозитів населення уповільнився. Від початку року вклади населення у гривні зросли на 13,0% (в іноземній валюті – зменшилися на 0,7%). Найвищий темп приросту зафіксований у

II кварталі й становив +8,0% кв./кв. Відтоді вплив коштів уповільнився: протягом липня-жовтня депозити у гривні скоротилися на 0,02%, а депозити в іноземній валюті зросли на 0,4%. НБУ очікує, що депозити зростатимуть швидше. За весь 2018 р. загальний приріст коштів населення та бізнесу може становити близько 15%. Ключові фактори, від яких залежить тенденція, – зростання доходів домогосподарств і реального сектору та стан валютного ринку.

Банки почали відновлювати кредитування з роздрібного сегменту – споживче кредитування стрімко зростає. Темпи приросту кредитів населенню високі, але сьогодні абсолютні обсяги кредитування не створюють системних ризиків. Вплив небанківського фінансового сектору на роздрібне кредитування та споживання незначний. Якщо поточні темпи зростання споживчого кредитування збережуться, невдовзі ризики можуть помітно зрости. У такому разі НБУ робитиме жорсткішими стандарти оцінки кредитних ризиків та вживатиме макропруденційних заходів, щоб обмежити темпи зростання кредитів.

У 2017 р. «ПриватБанк» був найактивнішим: +47% р/р, цьому сприяло перенесення на баланс кредитів за схемою P2P. «ПриватБанк» забезпечив понад половину зростання гривневих кредитів банківської системи, бо займає значну частку ринку та має високі темпи зростання. Головний канал – карткові кредити. Найпізніше долучилися до кредитування населення інші державні банки та установи з іноземним капіталом: +17% та +14% р/р відповідно. Але навіть за відносно помірних темпів зростання іноземні банки забезпечили 22% номінального приросту гривневих кредитів.

Сьогодні банківське та небанківське споживче кредитування не є суттєвим чинником приватного споживання. Приріст портфеля банківських кредитів у гривні забезпечує лише близько 1% загального приватного споживання. Внесок небанківського кредитування набагато менш суттєвий: приріст виданих кредитів мізерний, хоча обсяги видачі значні. Отже, споживче кредитування сьогодні практично не впливає на споживчу інфляцію та поточний рахунок платіжного балансу.

Єдиний сегмент, де кредити скорочувалися, – операції з нерухомістю та земельними ділянками (мінус 2,4% р/р у гривні та мінус 20,5% в іноземній валюті в доларовому еквіваленті). Кредитування покупців житла поживається, банки співпрацюють із забудовниками, пропонують пільгові ставки за партнерськими програмами, але списання, погашення та реструктуризація безнадійної заборгованості досі переважає.

З 1 січня 2018 р. запроцює Міжнародний стандарт фінансової звітності № 9 «Фінансові інструменти» (МСФЗ 9). Під час розроблення цього стандарту враховано основні недоліки його попе-

редника – МСБО 39, серед яких – розрахунок резервів лише за фактом знецінення активів, що постійно призводило до запізненого та неповного визнання банками втрат за активами. Після переходу до нового стандарту обсяги сформованих за активами резервів краще відповідатимуть дійсним кредитним ризикам. Основна новація МСФЗ 9 – перехід до принципу визначення обсягу резервів відповідно до концепції очікуваних збитків. Це призведе до суттєвого одноразового зростання рівня резервів після запровадження стандарту. Для активів, за якими з моменту виникнення не сталося значного зростання кредитного ризику, резерви формуватимуть з урахуванням очікуваних збитків (expected credit loss – ECL) на горизонті 12 місяців. Це означає, що на момент видачі кредитів банки повинні будуть закладати в розрахунок можливі (не нульові) втрати від погіршення якості кредиту на горизонті 12 місяців. Кредити, для яких кредитний ризик суттєво виріс, буде зарезервовано з огляду на ймовірність утрат протягом усього строку кредитування. Це зробить їх оцінку консервативнішою.

З 2018 р. НБУ запроваджує щорічне оцінювання стійкості банків та банківської системи. Ключова мета – впевнитися, що система готова поглинути збитки, спричинені наслідками можливих макроекономічних шоків.

НБУ оцінюватиме кожен банк окремо станом на 1 січня. Оцінювання складатиметься з трьох етапів: I. Перевірка аудиторськими компаніями якості активів банку та прийнятності забезпечення за кредитними операціями. II. Екстраполяція Національним банком результатів першого етапу та оцінка достатності капіталу банку станом на дату оцінки. III. Оцінка НБУ достатності капіталу банку за результатами стрес-тестування за базовим та несприятливим макроекономічними сценаріями на трирічному горизонті прогнозування.

У другому півріччі 2017 р. НБУ зосередився на підвищенні прозорості банківських операцій та зниженні ризиків банків під час проведення активних операцій. Запроваджено нові вимоги у сфері фінансового моніторингу, регулярно оприлюднення інформації про показники діяльності кожного банку, створено підґрунтя для запуску Кредитного реєстру НБУ.

За результатами 2017 р. НБУ надано рекомендації банкам:

1. Вчасно впровадити моделі оцінки очікуваних збитків у рамках переходу до МСФЗ 9.
2. Належним чином моніторити та оцінювати ризики споживчого кредитування.
3. Консервативно підходити до виплати дивідендів (особливо у державних банках).
4. Запроваджувати проект положення про управління ризиками до моменту його офіційного затвердження.

5. Продовжити розчистку балансів від недіючих кредитів. Дотримуватися рекомендацій НБУ з кібербезпеки.

Для поліпшення ефективності банківської системи доцільно вжити таких заходів: загальноекономічна стабілізація, пов'язана з банківською системою, повернення довіри вкладників та інвесторів, нормалізація діяльності НБУ у сфері контролю та регулювання банківської системи. Своєю чергою, загальноекономічна стабілізація включає створення умов для курсової стабілізації національної валюти, нівелювання або мінімізацію впливу політичних процесів на економіку за рахунок превентивних та протекційних заходів, посилення контролю над процесом розподілу й використання бюджетних коштів, залучення незалежних міжнародних експертів для надання консультацій стосовно стабілізації вітчизняної економічної та фінансової сфери. Повернення довіри вкладників та інвесторів можливе за безумовного відшкодування вкладів у проблемних банках за рахунок ФГВ, підвищення рівня забезпечення з боку комерційних банків, оптимізації мережі банківських відділень відповідно до регіональних потреб, посилення відповідальності власників та керівників банків за проведення операцій із пов'язаними особами, підвищення ефективності роботи банків з наявними та потенційними клієнтами щодо співпраці в напрямі реалізації індивідуальних депозитних програм. Нормалізація діяльності НБУ у сфері контролю та регулювання банківської системи пов'язана з постійним моніторингом із боку НБУ кризових явищ на макро- і макрорівнях, насамперед тих, що можуть торкнутися України, формуванням та використанням необхідних додаткових резервів як на рівні НБУ, так і на рівні комерційних банків, завчасним інформуванням НБУ банків другого рівня відносно необхідності вживання запобіжних заходів, переходом банківської системи на новий, установлений НБУ рівень, переглядом діючого механізму рефінансування, посиленням контролю над проблемними банками.

Висновки з проведеного дослідження. 2017 р. був успішним для банківської системи: вона стала стійкішою та краще капіталізованою. Банки знову стали прибутковими, мають стабільне фондування, після трирічної паузи почали кредитувати населення та бізнес. Загальний рівень системних ризиків банківського сектору низький. Водночас повільні структурні зміни в економіці, низька ефективність державних банків і слабкість правової системи залишаються значними перешкодами для його розвитку. Ці фактори знижують ефективність перерозподілу фінансових ресурсів та заважають відновленню кредитування. Для вирішення актуальних проблем банківського сектору та нормалізації його функціонування необхідно застосувати систему заходів, спрямованих на загально-економічну стабілізацію, повернення довіри до

банківського сектору та підвищення ефективності діяльності НБУ у сфері контролю та регулювання банківської системи. Реалізація запропонованих заходів дасть змогу мінімізувати вплив негативних факторів у короткостроковій перспективі та створить умови для прискореного розвитку банківської системи України в майбутньому.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Пурій Г.М. Сучасний стан та перспективи розвитку банківської системи України. Фінансовий простір. 2017. № 3(27). С. 41–45.
2. Золотарьова О.В., Галаганов В.О. Сучасний стан та перспективи розвитку банківської системи України. Проблеми економіки та політичної економіки. 2017. № 1. С. 83–98.
3. Офіційний сайт Фонду гарантування вкладів фізичних осіб «Динаміка кількості банків – учасників ФГВФО». URL: <http://www.fg.gov.ua/statystyka>.
4. Що чекає на банківський ринок у 2018? URL: <https://news.finance.ua/ua/news/-/416930/shho-chekaye-na-bankivskiy-rynok-u-2018>.
5. Прогноз розвитку банківської системи в 2018 році. URL: <https://nv.ua/ukr/opinion/rashkovan/prohnoz-rozvitku-bankivskoji-sistemi-v-2018-rotsi-2444720.html>.
6. Рейтинг самых надежных банков Украины в 2018 году. URL: <https://forinsurer.com/rating-banks>.
7. Вовчак О.Д., Крамаренко О.М. Напрями стабілізації роботи банків в умовах кризових явищ. Фінансовий простір. 2014. № 4(16). С. 27–31.
8. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua>.
9. Костенко Т.А., Танська В.І. Банківська система України: сучасний стан, проблеми та напрямки розвитку (підсумки укр. конф. «Вісімнадцяті економіко-правові дискусії»). Наукова спільнота. 2017. URL: <http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-1879/>.

REFERENCES:

1. Puriy G. M. (2017) Current situation and prospects of development of the banking system of Ukraine. Financial space: No. 3 (27), pp. 41-45. (in Ukrainian)
2. Zolotareva O. V. (2017) Current state and prospects of development of the banking system of Ukraine. Problems of economy and political economy: № 1, pp. 83-98. (in Ukrainian)
3. Official site of the Guarantee Fund for Individuals' Deposits "Dynamics of Number of Banks – Participants of the FGVFO" [Electronic resource] – Access mode: <http://www.fg.gov.ua/statystyka>. (in Ukrainian)
4. What awaits the banking market in 2018? [Electronic resource] – Access mode: <https://news.finance.ua/en/news/-/416930/shho-chekaye-na-bankivskiy-rynok-u-2018>. (in Ukrainian)
5. Forecast of the development of the banking system in 2018 [Electronic resource] – Access mode: <https://nv.ua/ukr/opinion/rashkovan/prohnoz-rozvitku-bankivskoji-sistemi-v-2018-rotsi-2444720.html>. (in Ukrainian)
6. Rating of Ukraine's Most Reliable Banks in 2018 [Electronic Resource] – Access Mode: <https://forinsurer.com/rating-banks>. (in Russian)

7. Vovchak O. D. (2014) Directions of Stabilization of Banks in Conditions of Crisis. *Financial Space*: 4 (16), pp. 27-31. (in Ukrainian)

8. Official site of the National Bank of Ukraine [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.bank.gov.ua>. (in Ukrainian)

9. Kostenko T. A., Tansa V. I. (2017) The banking system of Ukraine: the current state, problems and directions of development [The electronic resource] (the results of the Ukrainian conference "Eighteenth economic-legal discussions"). *Scientific community*. – Access mode: <http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-1879/>. (in Ukrainian)

Tkachenko O.I.

Senior Instructor at Department of Finance and Credit
Kharkiv Institute of Finance
Kyiv National University of Trade and Economics

THE CURRENT BANKING SYSTEM OF UKRAINE: TRENDS AND EXPECTATIONS

Modern crisis phenomena in the banking sector cause negative consequences both in the financial sector and in the economy in general, and in some cases, provokes a socio-political crisis. In today's conditions of development of the national economy, the study of the state of the banking system of Ukraine is very relevant, due to the current difficult conditions for its formation and development.

The banking system is one of the most important components of the financial market, and its stability and development are a prerequisite for the development of the national economy.

Banks are institutions of the financial market, which ensure the processes of accumulation and redistribution of free financial resources, ensuring the movement of funds among all economic actors and support for the economic reproduction processes. The banking system of Ukraine over the past few years is in a state of systemic crisis, which is conditioned by the raw material model of the development of the national economy, the constant shortage of long-term bank resources, imbalances in bank balances, and ineffective actions of the monetary regulator, which ultimately led to a three-fold devaluation of the hryvnia, vulnerability of banks, and their customers to currency shocks.

The most profitable banks were Raiffeisen Bank Aval, Ukreximbank, Citibank, FUIB, and Credit Agricole Bank.

Following the stress tests of the NBU, it turned out that Ukrainian banks need to increase their capital by more than 100 billion UAH. The level of bad loans in the banking system exceeded 50%.

According to the NBU, the largest losses last year were in PrivatBank (22.97 billion UAH), Prominvestbank (7.67 billion UAH) and VTB (4.1 billion UAH).

The crises accompanying the modern banking community are inevitable and arise periodically. Global crises have a major impact on the macroeconomic stability of countries, as evidenced by the situation in Ukraine and, as a result, considerably weaken the banking resource base, which adversely affects the financial performance of the banking system. Therefore, it is important for the NBU and the Verkhovna Rada of Ukraine to take preventive legislative, regulatory, and other measures aimed at stabilizing the work of the banking system in general and of individual banks in particular.

The implementation of the proposed measures will minimize the impact of negative factors in the short term and will create conditions for the accelerated development of the Ukrainian banking system in the future.